

КЫРГЫЗСТАНДАГЫ ЖАРАНДЫК ИДЕНТТҮҮЛҮКТҮ ТҮЗҮҮДӨ МАССАЛЫК МААЛЫМАТ КАРАЖАТТАРЫНЫН РОЛУ

ДЖУМАЛИЕВА Ч.А.

Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу
мамлекеттик башкаруу академиясы
УДК 002.6

Аннотация: Бүгүнкү күндөгү маалыматтык коомдо Кыргызстанда маалымдоо каражаттарынын анын ичинде интернет түйүндөрү, социалдык тармактар маалымат алуунун, маалымат алмашуунун негизги булагына айланып, коомдук пикир жаратууда мааниси өсүүдө. Ошондуктан, дүйнөлүк деңгээлде маалымат агымдары күч алган азыркы коомдо ар бир мамлекетте маалымат коопсуздугун сактоо маселеси курч. Ааламдашуу мезгилинде мамлекеттин эгемендүүлүгүн, элибиздин улуттук баалуулуктарын, нукура маданияттыбызды сактап калуу үчүн маалымат коопсуздугу маселеси маанилүү. Мамлекеттин маалымат коопсуздугу маалымат чөйрөсүндөгү ар бир жарандын, коомдун, мамлекеттин кызыкчылыктарынан турган улуттук кызыкчылыктардын корголгон абалы. Өлкөнүн улуттук кызыкчылыктарын, бүтүндүгүн жана жарандарыбыздын мекенчилдик сезимин, ынтымагын сактоодо маалымат коопсуздугун камсыздоо мамлекеттин негизги милдеттеринин бири. Албетте, мамлекеттин бул багыттагы саясаты, иш-аракеттери массалык маалымат каражаттары аркылуу коомчулукка жетери талашсыз. Алсак, Кыргызстандын мамлекеттик идеологиясын, жарандык иденттүүлүктү чыңдоо багытында көптөгөн маданий, руханий, агартуучулук жана жарандарыбыздын мекенчилдик сезимин ойготкон көрсөтүү, берүүлөр телеканалдар, радиоуктуруулар аркылуу элге жетет. Бирок, жашоо жаңылануулар менен коштолуп, техника жана технология өнүккөн сайын адамдар жаңы шарттарга ылайыкташып, жарандык жекеликке болгон аракети өсүүдө. Адам кылымдан бери келе жаткан «биз» деген түшүнүктөн, жекеликти туюнткан «мен» деген жашоо принцибине өтүүдө.

Аннотация: На сегодняшний день в информационном обществе Кыргызстана растет значимость интернета и социальных сетей в собирании информации, в обмене информации и создания общественного мнения. Поэтому в каждой стране остро стоит вопрос информационной безопасности на мировом уровне. Во время глобализации важную роль играет информационная безопасность в сохранении суверенитета страны, в сохранении национальных ценностей и культуры нашего народа. Информационная безопасность страны напрямую зависит от защиты интересов каждого гражданина, общества и в целом страны. Сохранение национальных интересов и целостность страны, сохранения патриотических чувств и согласия граждан является одним из основных обязанностей государства в обеспечении информационной безопасности. Ключевую роль играют СМИ для проведения политики государства и важные шаги предпринятые в этом направлении. К примеру, государственная идеология, укрепление гражданской идентичности в Кыргызстане осуществляется через культурные, духовные, познавательные-образовательные программы на ТВ и радио. Но с появлением и развитием техники и технологий люди приспосабливаются к новым условиям, что приводит к гражданской разобщенности. Человек переходит от понятия “мы”, к жизненному принципу индивидуализма “я”.

Abstract: In nowadays, the internet and social networks get popular in gathering and exchange of information and formation of public opinion. Therefore, in each country, the issue of information security gets the huge priority at the global level.

During the processes of globalisation is important to tight information security in order to maintain the country's sovereignty, in preservation of national values and culture of our people.

Information security of the country directly depends on the protection of the interests of all citizens, society and the country as a whole.

Preservation of national interests of the country, the integrity and preservation of patriotic feelings and the consent of the citizens is one of the fundamental duties of the State in providing information security.

Of course, the policy of the State and important steps have been taken towards that end a key role played by the media.

For example, the State ideology, the strengthening of civil identity in Kyrgyzstan through cultural, spiritual, cognitive and educational programmes on TV and radio.

Урунтуу сөздөр: *жана сөз түрмөктөрү: иденттүүлүк, шайкештик, маалымат, ааламдашуу, массалык маалымат каражаттары, маалымат коопсуздугу, мамлекеттик идеология, стратегия, улуттук кызыкчылык, патриоттуулук, көчмөндүүлүк.*

Ключевые слова: *идентичность, информация, глобализация, средство массовой информации, информационная безопасность, государственное идеология, стратегия, национальные интересы, патриотизм, кочевничество.*

Key words: *identity, information, globalization, mass media, information security, the state ideology, national interests, patriotism, nomadism.*

Жарандык иденттүүлүк темасын изилдөө негизинен адамдарга өз жүрүм – турумун, ой жүгүртүүсүн түшүнүүгө шарт түзүү менен жеке өзүнө жана өз ара адамдар менен болгон мамилелерине туруктуулук берет. Бул шайкештик же окшоштук адамдарды бири-биринен айырмалоого жардам берип, анын кайсы бир белгилүү топко, үй-бүлөгө, коомго таандык экенин көрсөтөт. Ошондуктан ал бардык кесиптик тармактарга, ишмердүүлүк чөйрөсүнө зарыл, жана жылына аталган темада ондогон китептер, илимий иштер, макалалар жарык көрүп, саясатчылар, коомдук ишмерлер жана окумуштуулар тарабынан изилденип, илимий жана коомдук – саясий аспектиде аныктамалар берилип келет. Ар кандай абалдарда социалдык окшоштук топтору жүрүм – турум модели – иденттүүлүктүн стратегиясын иштеп чыгат. Француз психологу Э.М. Липиански шайкештик стратегиясын максатка жетүүгө багытталган иш – аракеттердин түзүмү катары мүнөздөмө берген. Польша психологу Х. Малевска-Пейер белгилегендей, «адаттар түзүмү» тынчсыздануу сезиминен, коркунучтан же өзүн-өзү баалабоодон оолак болу үчүн кызмат кылат [1.45]. Ошентип, адамзатты «микрোকосм» деп гректер аташкандай, аны табигый, социалдык жана руханий түзүлүш катары кароого болот. Мамлекет тарабынан түзүлгөн жана корголгон шайкештиктин калыптануу шарты табигый, социалдык жана руханий үч тармак боюнча жалпы жарандардын өнүгүүсүн камсыз кылууга багытталган. Ал эми жарандык шайкештик, жарандык сезим адам өзүн инсан катары, коомдун эркин жеке мүчөсү сыяктуу таануусунан келип чыгат. Жарандык шайкештик – жарандык коомчулукту бир топтук субъект катары иш аракет кылууга мүмкүнчүлүк берген мамлекеттин жарандык коомуна таандык кылган жеке сезим. Жалпысынан алганда, жарандык – бул биримдик, кызыкчылыктардын топтому, адамдардын жана жарандардын эркиндиги, укугу. Бирок, бүгүнкү күндөгү заманбап социалдык жашоо-шарт адамдарга көп мүмкүнчүлүктөрдү берүүдө, ал эми адамдар аны өз жеке жашоосунда колдонууга аракеттенет. Бирок, жашоо жаңылануулар менен коштолуп, адамдар жаңы шарттарга көнүүгө дайыма эле жетише бербейт. Адам – топтук түзүлүшкө киргени менен заманбап дүйнө бул топтук түзүлүшүн бузуп, убакыт өткөн сайын жарандык жекеликке болгон аракет өсүүдө. Адам кылымдан бери келе жаткан “биз” деген түшүнүктөн, жекеликти туюнткан “мен” деген жашоо принцибине өтүүдө.

Чындыгында эле, адам өзүнүн социалдык чөйрөсүнө жараша автономдуу болуп, анын турмуштук, ченемдик багыты аларга көз каранды эмес. “Супериндустриализм бири-биринен айырмаланган “робот” эмес, жеке жарандарды стандарттуу эмес “массалык адамды” талап кылат жана пайда кылат ” [2.241].

Акыркы он жылда жарандар арасындагы көйгөйлүү маселе бул жарандык иденттүүлүк түзүү жана аны өнүктүрүү. Заманбап коомдун бирден – бир маанилүү мүнөздөмөсү бул технологиялык мүмкүнчүлүктөрдүн кеңейиши жана массалык маалымат каражаттарынын (ММК) жарандык окшоштукка тийгизген таасири. Постиндустриалдык коомдогу жаңы маалыматтык технологиялардын өнүгүүсү менен маалымдоо каражаттарына болгон суроо-талап өсүп, коомчулуктун, ар кандай топтордун жана жеке жарандардын деңгээлинде коомдук пикир жаратууга жетишкен. Айрым окумуштуулар пикиринде, заманбап доорду “медиакратия”, ММК бийлиги деп аташууда. Маалыматтык революция маалымдоо каражаттарын виртуалдуу “төртүнчү” бийлик бутагына айландырууда. Анткени, башка социалдык институттарга салыштырмалуу маалымдоо каражаттары коомчулуктун, жеке жарандардын аңсезимине чоң таасир берет. Өзгөчө саясий, социалдык жана адамдардын руханий жеке жашоосу да ММКнын көз жаздымында калган жок. Бирок, дүйнөдөгү жана коомдогу терс өзгөрүүлөр жана маалымдоо каражаттарынын мүмкүнчүлүктөрүнүн улам кеңейиши менен адамдар өз жашоосунда туруксуздукту сезишет. Коомдогу каатчылык шайкештиктин каатчылыгына алып келет. Алсак, кыргыз коомчулугуна Советтер союзунан кийинки мезгилде кыргызстандыктарды бириктирип, экономикалык жана социалдык өзгөрүүлөрдүн жыйынтыгында бирдиктүү баалуулуктарга негизделген жаңы идеологияны издөө мүнөздүү болгон. Жалпы улуттук мамлекеттик – жарандык шайкештикти түзүү аракеттери түрдүү идеологиялык концепцияларда камтылган жана бул багыттарда ММКда атайын берүүлөр даярдалып элге таңылоо сындуу көрсөтүлгөн. Бирок өлкө жарандарынын толук колдоосуна алынган эмес. Мисалы, “Кыргызстан - жалпыбыздын үйүбүз”, “Кыргызстан – адам укуктарынын өлкөсү”, “Манастын жети осуяты”, “Ислам - Теңири”, “Кыргыз мамлекеттүүлүгүнө 2200 жыл”, “Кыргызстан элдеринин демократиялык кодекси” ж.б. Бирок, саналып өткөн идеологиялык багыттар чыныгы жашоо-шартта, өлкөдөгү бийлик алмашууларынын жана социалдык – экономикалык, руханий каатчылыктын, коррупция, жумушсуздуктун деңгээлинде иш жүзүнө ашмак тургай, коомчулуктун колдоосуна анчейин татыган эмес. Ошого карабастан мамлекет тарабынан жалпысынан он бешке жакын мамлекеттик программа ар түрдүү комиссиялар жана жумушчу топтор тарабынан иштелип чыгып, бирок алардын көбү коомчулук тарабынан жетишерлик колдоого алынган эмес [3.41].

Кыргызстандагы “Мен Кыргызстандын жаранымын” деген мекенчилдик сезимди жараткан жарандык иденттүүлүктү түзүүдөгү маанилүү дагы бир фактор этностор аралык биримдикти, ынтымакты сактоо. Анткени, 2009-жылы Кыргыз Республикасынын калкын эсептөөнүн маалыматтары боюнча өлкөдө 100 ашык этностордун өкүлдөрү жашаган. 2012-жылдын акырына карата ар кандай этностук жамааттардын өкүлдөрү калктын 20,8 пайызын же 1 миллион 545 миң адамды түзгөн. Ошондуктан, Кыргызстан көп улуттуу мамлекет болуп саналат. Бирок, буга карабастан мамлекеттик саясаттыбызда этностук курамга, ар улуттагы жарандарыбыздын арасындагы жарандык иденттүүлүктү түзүүгө анчейин көңүл бөлүнгөн эмес жана жалпы жарандык аңсезимди калыптандыруу артыкчылык катары каралбай келген. Мисалы, 2005- жылдан кийин башталган үчүнчү этап этностор аралык мамилелердин курчушу гана эмес, коомдо аймактык бөлүнүү көрүнүштөрүнүн күчөшү менен мүнөздөлөт. Көз карандысыздык жылдарында ар кандай улуттагы өлкөнүн бардык жарандары өздөрүн бирдиктүү жарандык улуттун бир бөлүгү экендигин түшүнүшпөгөнү белгилүү болду. Соңку жылдарда саясий туруксуздук өсүп, ачык мейкиндикте улутчулдук күч алган. Ушундай кырдаалда көптөгөн жамааттарда социалдык катышуу деңгээли төмөндөп, этностук жамааттардын өз алдынча обочолонуусу жүрдү. 1990-жылдардагы этностор аралык маселелердин чечилбегендиги, социалдык-экономикалык татаал кырдаал, саясий каатчылык 2010-жылдын июнь айында Кыргызстандын түштүгүндө көп сандаган курмандыктарга жана кайгылуу окуялардын орун алышына алып келди. Мында башка улуттардын өкүлдөрү гана эмес, кыргыздар арасында да оор жоготуулар, түшүнбөстүктөр болду. Өткөн күндөн сабак болуп,

мамлекеттеги бакубаттык, тынчтык жана ынтымак биринчи кезекте Кыргызстандын калкынын бириктирүүчү өзөгү болгон кыргыздардын биримдигине жана өлкөнүн бирдиктүү элин түзгөн бардык этностук жамааттар менен шайкеш өз ара аракеттенүүсүнө жараша болоору анык болду.

Учурда да көп улуттуу өлкөнүн мамлекеттик идеологиясын, улуттук идеяны издөө уланууда, бирок эң негизгиси илимий дискуссия түрүндө болуп, саясий айтышууга чейин жетүүдө. Учурда Кыргыз Республикасынын стратегиялык документи болгон 2013-2017-жылдарга карай туруктуу өнүгүүнүн улуттук стратегиясында мамлекет ишенимдүү түрдө өзүнүн негизги багыттарын белгилеген: “Кыргызстанды стратегиялык жактан – адамдардын укуктарын, эркиндиктерин жана коопсуздуктарын коргоону камсыз кылуу менен алардын жашоосу үчүн ыңгайлуу, көп тилдүү жана жагымдуу ички чөйрө, мыйзамдуулукту сактоо, билим берүүнүн деңгээли жогору, курчап турган чөйрөсү таза, коомдук туруктуу, эл аралык кадыр баркы жогору, экономикасы туруктуу өнүккөн жана инвесторлор үчүн жагымдуу өнүккөн өлкөлөрдүн арасына кирген күчтүү жана көз карандысыз мамлекет”.[4.11.]

Ар бир кыргыз жараны жарандуулук түшүнүктү аныктаган аталган багыт артыкчылыктарын ишке ашырууга, коомдук жана экономикалык туруктуулукту сактоого, өлкөнүн өнүгүүсүн камсыз кылууга милдеттүү. Белгилүү болгондой, жарандуулук бул өзү таандык болгон жарандык коом: мамлекет, үй-бүлө, диний, кесипкөй же башка жалпылык, өзүнүн укугун жана кызыкчылыгын коргоо шыктуулугу алдындагы адамдын жоопкерчилигин, милдетин түшүндүргөн адептүүлүк позициясы. Баштапкы идеологиялык багыттардан үлгү алып, бүгүнкү күндө мамлекет аталган стратегиялык документте бир милдет койгон. Ал жогоруда айтылгандай, этникалык, улуттук айырмачылыгына эмес, өлкөгө берилген жарандык сезимине басым жасап, “Мен Кыргызстандын жаранымын” деген жалпы жарандык окшоштукту түзүү. Бул маселени чечпестен мамлекеттин туруктуу өнүгүүсү тууралуу айтуу кыйын, сөзсүз түрдө өлкөнүн мамлекеттик, коомдук, жарандык тармактары тарабынан ар тараптуу иштерди аткаруу талап кылынат. Бул багытта өлкөнүн негизги каналы болгон Коомдук биринчи каналдын Социалдык-экономикалык жана инновациялык программалар редакциясы тарабынан Кыргызстанда жашаган элдердин коомго үлгү боло турган жашоо образын чагылдырган “Мы Кыргызстанцы” аталышындагы телекөрсөтүү көрүүчүлөргө тартууланып келет. Ошондой эле, “Достук” радиосу Кыргызстанда жашаган улуттардын достугун даңазалап, ар бир этностун маданиятына, тилине, каада-салтына тиешелүү баалуулуктарына басым жасап, уктурууларды даярдап келет. 2015-жылдын февраль айынын башында КР маданият, маалымат жана туризм министринин орун басары М. Чакиев билдиргендей, мамлекетти ынтымакта, биримдикте өнүгүүсү үчүн жалпы жарандык окшоштука чоң маани берген “Кыргыз кодекси” китеби жарыкка чыкты. М. Чокиевдин маалыматы боюнча китеп кыргызда оозеки түрдө атадан балага айтылып келген ички тартиптерди элдин эсине салып, биримдикке чакырат, жана ошондой эле башкаруудан тартып, күнүмдүк жүрүм-турум эрежелери жаңыдан жарык көргөн “Кыргыз кодекси” китебинде камтылган. Адамзат коомундагы техника - технологиялык өнүгүү темпи маалыматты телекөрсөтүү жана интернет аркылуу алууну жана коммуникациянын жаңы формасын түзөт. Маалымат чек аралык ажырымды билбегендиктен, мамлекеттик чек араны кесип өтүп, мындагы маалымдоо каражаттарынын мазмуну жарандык окшоштукту түзүүгө өз таасирин тийгизет. Өлкөдөгү жарандык иденттүүлүккө жана ошондой эле ички маалымат коопсуздугуна коркунуч жарата турган көйгөйлүү маселе Кыргызстанда жергиликтүү, атамекендик телекөрсөтүү, радиоуктуруулардын алыскы чек ара чектеш аймактарга жетпей калышы. Ошондон улам, жарандарыбыз коңшу өлкөлөрдүн телеканалдарын, уктурууларын көрүп, угууга аргасыз. Телеканалдардын толкундары мамлекеттер аралык чек араны тааныбагандыктан, өзгөчө санарип форматындагы телеканалдарды биздин жарандар көрүүгө муктаж. Маселенин экинчи бир себеби, жергиликтүү телеканалдар элдин суроо-талабына жооп берерлик мазмундагы берүү даярдоого жетише электиги.

Мисалы, өкмөттөр аралык келишимдин негизинде РТР-Планета, ОРТ, Россия, НТВ, РенТВ ж.б. Казакстандын 3 телеканалы: “Хабар”, “КТК”, “Ел-арна” булар негизинен Бишкек жана Чүй облусунда көрсөтөт. Ош жана Жалал-Абад облусунда да Кыргызстандын телеканалдарынан тышкары 6 өзбек телеканалы туруктуу көрсөтөт. Алар: “Узбекистан-1”, “Ёшлар”, “Спорт”. Андан башка андижанжык “АнТВ”, фергана “ФТВ”, маргаландык “МТВ”. Ал эми Баткен облусундагы Тажикстан каналдары: “Азия”, “СМ-1”, “Душанбе” жана өзбекстандык - “Ёшлар”, “Спорт” ж.б. телеканалдары көрсөтөт. 2009-жылдан тартып, Бишкек жана Чүй облустарында Кытайдын борбордук телеканалы CCTV орус тилинде эфирге чыгып келет [5]. Мындай маалыматтык чабуулдун алдында, алыскы чек арага жакын аймактардагы жарандарыбыздын маалыматтык коопсуздугу сакталбай калууда. Аталган телеканалдарды көргөн жарандарыбыз, өлкөбүздүн келечеги болгон жаш муундар билинбей ошол өлкөнүн саясатын, эң алгач тилин өз эне тилинен артык билүүгө мажбурланышууда. Бул көйгөйлүү маселени чечүүнүн бирден-бир жолу «Женева - 06» конвенциясында макулдашылгандай, 2015-жылдын соңуна чейин санариптик телеберүүгө өтүү мамлекеттик маалымат коопсуздугубузду сактап калуунун, же тескерисинче маалымат мейкиндигин бош калтырып коюу коркунучу жаралган мезгил.

Мамлекеттин маалымат коопсуздугу маалымат чөйрөсүндөгү ар бир жарандын, коомдун, мамлекеттин кызыкчылыктарынан турган улуттук кызыкчылыктардын корголгон абалы [6]. Биз маданият, илим, билим, спорт, ден соолук, балдар дегеле коомчулукка зарыл, улуттук касиеттерибизди, жарандык иденттүүлүктү сактап калууга мүмкүн болгон бардык багыттардагы телеканалдарды ачып, мамлекеттин маалымат коопсуздугун сактап калышыбыз керек. Учурда бул багытка өкмөт тарабынан көңүл бурулуп, санариптик берүүгө өтүүгө даярдыктар жүрүүдө.

Башка маалымдоо каражаттарына салыштырмалуу телекөрсөтүүнүн коомго тийгизген таасири чоң болгондуктан, атамекендик телеканалдар менен катар Кыргыз Республикасынын коомдук телерадио берүү корпорациясы тарабынан өлкөдөгү жарандык иденттүүлүктү түзүү максатында “Стратегия - 2017” аталган атайын көрсөтүү жумасына эки ирет кыргыз жана орус тилдеринде эфирге чыгып КР туруктуу өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясынын ар бир пунктуна токтолуп, элге толук маалымат берүүдө. Андан тышкары, “Мы Кыргызстанцы”, “Ырдайлы кыргыз ырларын”, “Ой ордо”, “Маданият майданы”, “Сармерден”, “Демократия сабактары” ж.б. көрсөтүүлөр маданий, саясий жана социалдык жактан Кыргызстандагы жарандык шайкештикти өнүктүрүүгө өзүнүн салымын кошууда. Ошондой эле, аталган телеберүүлөрдүн бардыгы КТРКнын расмий сайтына жайгаштырылып, Кыргызстандан тышкары жүргөн мекендештерибизге да интернет аркылуу көрүүгө чоң мүмкүнчүлүк түзүлдү. Атайын маалымдоо каражаттарынан даярдалган көрсөтүүлөрдөн тышкары өлкөдөгү маданий, тарыхый, спорттук багыттагы иш-чаралар, маанилүү окуялар өлкөдөгү жарандарыбыздын демине дем кошуп, мекенчилдик сезимин күчөтөт. Алсак, 2014-жылдагы “Манас” эпосунун үчилтиги ЮНЕСКОнун материалдык эмес маданий мурастарды коргоо боюнча репрезентативдик тизмеге Кыргызстандын атынан кириши, кыргыз боз үйүнүн дүйнөлүк мурастар тизмесине ЮНЕСКОнун өкмөттөр аралык комитетинин Парижде өткөн 9 - отурумунда катталышы Кыргызстан үчүн чоң сыймык болуп, ал өз учурунда ММК тарабынан баймабай берилип, кыргыз коомчулугун биримдикке үндөп, мекенчилдик сыймыктануу сезимин козгоду десек жаңылышпайбыз. Ошондой эле, “Манас” үчилтиги менен бирге кыргыздын кийизи менен шырдагы адамзаттын дүйнөлүк мурастар тизмесине алынган. Ал эми материалдык мурастар тизмесине Сулайман-Тоо жана Суяб, Баласагын, Невакет шаарларынын катталышы да чоң сыймык. 2014-жылдын сентябрь айында Ысык-Көл облусунда болгон “Көчмөндөр оюндары” мыкты деңгээлде өтүп, Кыргызстанды дүйнөгө тарыхы бай, байыркы көчмөндүү элдин теги, урпактары катары тааныта алды. Көчмөндөр оюндары түрк тилдүү өлкөлөрдүн телеканалдары аркылуу түз алып көрсөтүлүп, радио, гезит жана интернет тармагы аркылуу дүйнө элине маалым болду.

Ошентип, 1950-жылы Э. Эриксон алгачкылардан болуп, иденттүүлүк, окшоштук түшүнүгүн аныктаган болсо, 1985-жылы К. Леви-Стросс изилдегендей, окшоштук чөйрөсүндөгү каатчылык коомдогу адамдардын биринчи көйгөйлүү маселесине айланмакчы»[7.11].

Ааламдашуу коомунун алкагында жарандык иденттүүлүктү түзүүнүн жана өнүктүрүүнүн бир багыты бул – кыргыз тилин жайылтуу. Учурга чейин кыргыз тилин өнүктүрүү багытындагы иштер курулай сөз жүзүндө болуп келсе, бүгүнкү күндө тилибизди өнүктүрүү, жайылтууга мамлекет тарабынан өзгөчө көңүл бурулууда. Алсак, КР президентинин Жарлыгы менен «2014-2020-жылдары мамлекеттик тилди өнүктүрүүнүн жана тил саясатын өркүндөтүүнүн улуттук программасынын» кабыл алынышы мамлекеттик тил саясатын өнүктүрүү жаатындагы артыкчылыктуу багыттардын бири. Расмий статистикага кайрылсак, Кыргызстандын калкынын болжол менен 52,6 пайызы экинчи тил болуп саналган орус тилин билет. Орус тили кеңири колдонулат 83 пайыз, кыргыз тили эне тили болуп саналбаган адамдардын 10,7 пайызында гана баарлашуу тили болуп саналат. Ошондой эле, англис тилинде эркин сүйлөшө алган адамдардын үлүшү 1,2 пайыздан ашпайт. Кыргыз жана орус тилди эске алуу менен бардыгы болуп калктын 76,4 пайызы кыргыз тилин, 48,3 пайызы орус тилин билет [8].

Кыргызстан элин, өзгөчө жаштарды биримдикке, ынтымакка үндөп, өз эне тилибиз болгон кыргыз тилин өнүктүрүү боюнча мамлекет башчыбыз жүргүзүп жаткан саясатты колдоо мезгилдин талабы. Анткени, кыргыз тилин жайылтуу менен бирге так ушул тил аркылуу жарандык иденттүүлүктү түзүү мүмкүнчүлүгү турат. Мында эл менен бийликтин ортосунда көпүрө, коомго таасир берүүчү чоң күчкө ээ маалымдоо каражаттарынын кызматы талап кылынат.

Адабияттар:

1. Абдрасулов С. Национальная идентичность в Кыргызстане «базируется» на их языке. <http://www.paruskg.info/2012/07/27/66611> [7.11].
2. Маанаев Э. Идеология переходного периода: прошлое и настоящее. Б., 2012. [3.41].
3. Темирбаев К.Т, Сагынбаев А.А, Джаркеев Р.Н, Кыдыралиев Т.Н. Информационная безопасность КР. – Бишкек, 2007. – 9 б. [6]
4. Тоффлер А. Футуршок. СПб., 1997. [2.241].
5. 2013-2017-жылдарга карай Кыргыз Республикасын туруктуу өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясы Б. 2013. [4.11.]
6. Сентябрь 2014 год. Мониторинг подготовлен по сообщениям в СМИ и региональных корреспондентов ОПО «Профсоюз работников СМИ КР» [5].
7. Н. Malewska Peyre Le processus de dévalorisation de l'identité et les stratégies identitaires, с.123 in Camilleri, C., Kastersztein, J.(1990) Stratégies identitaires, Paris P.U.F. [1.45].
8. Обзор ситуации по использованию языков в образовании в КР. Рекомендации в целях совершенствования языковой политики с учетом международного опыта. Бишкек, 2011г. стр. 11- 25. [8]